

O'ZBEKISTON
FANLAR AKADEMIYASI
TARIX INSTITUTI

CHDPU
CHIRCHIQ DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

CHIRCHIQ SHAHAR HOKIMLIGI

CHIRCHIQ DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

TOSHKENT VOHASI TARIXIGA DOIR ZAMONAVIY TADQIQOTLAR

mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy
konferensiya materiallari

2025-yil 29-30-may

Chirchiq - 2025

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN
VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI
GUMANITAR FANLAR FAKULTETI
TARIX KAFEDRASI**

TOSHKENT VOHASI TARIXIGA DOIR ZAMONAVIY TADQIQOTLAR

mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2025-yil 29-30-may

Chirchiq– 2025

Toshkent vohasi tarixiga doir zamonaviy tadqiqotlar. Respublika ilmiy amaliy konferensiya materiallari to'plami, II Tom. – Toshkent: «Zebo print», 2025. 305 b.

Mas'ul muharrir:

G.Muxamadiyev – kimyo fanlari doktori, professor

Tahrir hay'ati:

R.A.Ikramov - yuridik fanlar doktori, professor

Y.X.Gaffarov - tarix fanari nomzodi, professor

D.B.Axmadjanov - pedagogika fanari bo'yicha falafa doktori, dotsent

O.M.Normatov - tarix fanari bo'yicha falafa doktori, dotsent

Sh.B.Jumayeva - tarix fanari bo'yicha falafa doktori, dotsent

O.H.Jaynarov - tarix fanari bo'yicha falafa doktori, dotsent

I.S.Joldasov - pedagogika fanari bo'yicha falafa doktori, dotsent

S.Toshev – katta o'qituvchi

Ushbu to'plamda Qadimgi va o'rta asrlarda Toshkent vohasi, XIX – XX asrlarda Toshkent vohasi: zamonaviy tadqiqotlar va yondashuvlar, mustaqillik yillarida Toshkentning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy taraqqiyot tarixi, Toshkent vohasi arxeologiyasi va etnologiyasi bo'yicha tadqiqotlar va ularning yo'nalishlari, Chirchiq shahri tarixi, buguni va istiqbollari, O'zbekiston tarixining dolzarb masalalariga bag'ishlangan ilmiy maqola va tezislarni o'rin olgan. Konferensiya materiallaridan tarixchilar, ijtimoiy- soha mutaxassislari, ilmiy xodimlar, mustaqil izlanuvchilar, doktorantlar, talabalar, professor- o'qituvchilar hamda barcha qiziquvchilar foydalanishlari mumkin.

Mazkur to'plamga kiritilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma'lumotlar va me'yoriy hujjatlar to'g'riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

© Chirchiq davlat universiteti, 2025.

© «Zebo print» nashriyoti, 2025.

SO‘Z BOSHI

Toshkent vohasi - o‘zining qadimiy va boy tarixiy merosi, betakror tabiiy- iqlimiy sharoitlari, madaniy xilma - xilligi va strategik geografik joylashuvi bilan nafaqat O‘zbekiston, balki butun Markaziy Osiyo sivilizatsiyasi rivojida alohida o‘rin egallagan mintaqalardan biri hisoblanadi.

Hududning tabiiy resurslarga boyligi, unumdor yerlar, serhosil vodiysi, tog‘ etaklaridagi muhofazali hududlar, shuningdek, o‘ziga xos flora va fauna tizimi qadimdan voha aholisi hayot tarzining shakllanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatgan. Bu yerda asrlar davomida chorvachilik va dehqonchilik bilan bog‘liq iqtisodiy faoliyat uyg‘unlashib borar, ijtimoiy- iqtisodiy tizim o‘ziga xos shaklga ega bo‘lgan.

Toshkent vohasi - tarixiy jarayonlar chorrahasida joylashgan bo‘lib, Buyuk Ipak yo‘lining muhim nuqtalaridan biri sifatida qadimdan savdo, madaniyat va siyosiy aloqalarning markazi bo‘lib xizmat qilgan. Bu voha orqali o‘tgan karvon yo‘llari Sharq va G‘arb o‘rtasida nafaqat tovarlar almashinuvi, balki g‘oyalar, dinlar, texnologiyalar va ilm- fan rivoji uchun ham zamin yaratgan. Hududda joylashgan qadimiy shaharlar, qo‘rg‘onlar, me’moriy yodgorliklar va arxeologik topilmalar bugungi kunda nafaqat milliy, balki jahon tarixchiligining e’tibor markazida turibdi. Toshkent vohasi tarixini o‘rganish - o‘z navbatida, butun Markaziy Osiyo sivilizatsiyaviy taraqqiyotini chuqur anglash uchun mustahkam ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Shu bois, Toshkent vohasi faqat tarixiy o‘tmish nuqtai nazaridan emas, balki bugungi kunda ham ilmiy izlanishlar, arxeologik tadqiqotlar va madaniy merosni saqlab qolish sohasida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi konferensiyamizning asosiy maqsadi - Toshkent viloyati tarixini ilmiy asosda chuqur tadqiq etish, so‘nggi yillarda amalga oshirilgan izlanishlar va ularning natijalarini muhokama qilish hamda istiqboldagi ilmiy yo‘nalishlar va vazifalarni belgilab olishdan iborat. Shu munosabat bilan biz, tarix sohasida izlanish olib borayotgan yetuk olimlar va yosh tadqiqotchilarni ushbu anjumanga taklif etdik.

Mazkur anjuman tarix fanining nazariy va amaliy jihatlarini uyg‘unlashtirishga xizmat qiladi. U zamonaviy ilmiy metodologiyalar asosida olib borilayotgan tadqiqotlar, innovatsion yondashuvlar va xalqaro ilmiy hamkorlikning istiqbolli yo‘nalishlarini muhokama qilish uchun qulay maydon yaratadi.

Shu o‘rinda, ushbu konferensiyaning tashkiliy ishlarida faol ishtirok etgan barcha professor- o‘qituvchilarga, talabalarga, hamkor tashkilotlarga

chuqur minnatdorchilik bildiraman. Sizlarning fidokorona mehnatingiz tufayli ushbu tadbirni yuqori saviyada o'tkazishga erishmoqdamiz.

Barchangizga ilmiy izlanishlaringizda ulkan zafarlar tilayman va bugungi konferensiya mazmunli, samarali hamda ilhomlantiruvchi bo'lishiga ishonch bildiraman..

Chirchiq davlat pedagogika universiteti rektori, kimyo fanlari doktori, professor G.I.Muxamedov

madaniyatlarining Toshkentga ta'siri keng tarqalgan. Ushbu madaniy aloqalar Toshkentda turli xil san'at va ilmiy an'analarni rivojlantirgan.

Shuningdek, Toshkentda qurilgan masjidlar, madrasalar va boshqa arxitektura yodgorliklari o'sha davrning madaniy merosini aks ettiradi. Toshkentda ilmiy va diniy markazlar faoliyat yuritgan va bu markazlar o'z davrida xalqaro miqyosda mashhur bo'lgan.

Qadimgi Toshkent vohasi o'zining strategik o'rni, iqtisodiy va madaniy ahamiyati bilan o'rta asrlar tarixida juda katta rol o'ynagan. Toshkentning qadimiy davrlarini o'rganish orqali biz faqatgina bu hududning o'zini, balki butun O'rta Osiyo va uning madaniy va iqtisodiy tarixini yanada chuqurroq anglashimiz mumkin. Toshkent vohasi qadimgi savdo yo'llari orqali butun dunyo bilan madaniy va iqtisodiy aloqalar o'rnatgan, bu esa uni o'sha davrning eng muhim madaniy markazlaridan biriga aylantirgan. Toshkentning arxeologik yodgorliklari, qadimiy shaharlari va madaniy merosi bugungi kunda ham o'rganishga va saqlashga muhtoj boy tarixiy manbalardir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. G'iyosov, M. A., & Qodirov, A. T. Toshkent va uning atrofidagi qadimiy madaniyatlar. Toshkent: O'zbekiston fanlar akademiyasi nashriyoti. 2022.
2. Shavkatov, B. S. O'rta Osiyodagi qadimiy shaharlar va madaniyatlar. Samarqand: Akademnashr. 2023.
3. Karimov, I. Toshkent vohasi: Geografiya va tarixiy meros. Tashkent: Yangi O'zbekiston nashriyoti. 2022.
4. Tursunov, M. S. Qadimgi Toshkent va uning iqtisodiy aloqalari. Toshkent: Markaziy Osiyo ilmiy izlanishlari. 2023.
5. Jumanazarov, A. S. Arxeologiya va madaniyatlararo aloqalar. Toshkent: Alisher Navoiy nomidagi nashriyot. 2022.

O'ZBEKISTONDA QADIMGI TOSHKENT

Iskandarova Nigina Marat qizi,

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistondagi qadimiy Toshkent shahrining tarixiy rivojlanishi, uning ijtimoiy, madaniy, iqtisodiy va siyosiy hayoti chuqur tahlil etilgan. Toshkentning o'rta asrlar davrida muhim madaniy va savdo markazi sifatida rivojlanishi, shahar hududidagi arxeologik yodgorliklar va madaniyatlararo aloqalarning roli alohida o'rganilgan.

Kalit soʻzlar: *Toshkent, Oʻzbekiston tarixi, qadimgi shaharlar, savdo yoʻllari, madaniyatlararo aloqalar, arxeologiya, qadimgi iqtisodiyot, Toshkent vohasi, qadimgi Toshkent, Oʻrta Osiyo.*

Toshkent shahri Oʻzbekistonning qadimiy tarixida alohida oʻrin tutadi. U nafaqat oʻzining geografik joylashuvi bilan, balki madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy aloqalar orqali ham muhim ahamiyatga ega. Toshkent qadimdan Oʻrta Osiyo hududining markaziy nuqtalaridan biri boʻlib kelgan va u savdo yoʻllarining chorrahasi sifatida rivojlanishning yirik manbai boʻlgan. Ushbu maqolada Toshkentning qadimiy tarixini, uning iqtisodiy va madaniy oʻziga xosligini, shuningdek, xalqaro savdo va madaniyatlararo aloqalarga boʻlgan taʼsirini keng yoritishga intilamiz. Toshkentning qadimiy davrdan bugungi kungacha boʻlgan rivojlanishining turli bosqichlari oʻrganiladi.

Toshkentning strategik joylashuvi uning tarixida muhim rol oʻynagan. U Sharq va Gʻarb oʻrtasidagi savdo yoʻllari kesishgan nuqtada joylashgan boʻlib, bu hududda turli xalqlar va madaniyatlarning uygʻunlashuvi yuzaga kelgan. Toshkentning qadimiy davrlarida, xususan, Bobil, Yunon va Rim madaniyatlari bilan boʻlgan aloqalar shaharning ijtimoiy va iqtisodiy hayotida katta taʼsir koʻrsatgan. Shaharning rivojlanishida geografik joylashuvining ahamiyati katta boʻlgan. Toshkent orqali oʻtgan savdo yoʻllari, oʻz navbatida, shaharning iqtisodiy farovonligini taʼminladi.

Toshkentning tarixiy bosqichlarini oʻrganish uchun, arxeologik izlanishlar va qazishmalar asosida shaharning ilk davrlarda qanday rivojlanganligini koʻrish mumkin. Toshkentning qadimgi nomlari, shu jumladan, "Chach" va "Shash" nomlari uning dastlabki bosqichlari bilan bogʻliq. Tarixiy manbalarda Toshkentning Oʻrta Osiyoning boshqa yirik shaharlaridan biri sifatida tilga olinishi shaharning oʻziga xos tarixiy ahamiyatini koʻrsatadi.

Arxeologik qazishmalar davomida Toshkent atrofidagi qadimiy yodgorliklar, jumladan, zodagonlar va savdogarlarga oid yodgorliklar topildi. Bu yodgorliklar Toshkentning iqtisodiy hayotini, shaharsozlikni va meʼmorchilikni rivojlantirishda muhim omillar boʻlganligini koʻrsatadi.

Toshkent nafaqat iqtisodiy, balki madaniy jihatdan ham rivojlangan. Shahar tomonidan qabul qilingan turli madaniyatlar va ularning oʻzaro aloqalari Toshkentning madaniy boyligini shakllantirgan. Toshkentda qadimdan ilm-fan va sanʼat rivojlanib, shaharda koʻplab madrasalar, masjidlar va madrasa-yi ilmiy muassasalar faoliyat koʻrsatgan. Toshkentning madaniy markaz sifatida rivojlanishi nafaqat Oʻrta Osiyoda, balki butun Islom dunyosida ham eʼtiborga molik boʻlgan.

Toshkentning savdo yo'llari orqali boshqa madaniyatlar bilan aloqalari shaharning iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qilgan. Bu savdo aloqalari Toshkentni O'rta Osiyo bo'ylab tanitib, uning madaniyati va san'ati global miqyosda tanilgan markazga aylanishiga olib kelgan.

Toshkentning siyosiy hayoti juda boy va turli bosqichlardan o'tgan. Shaharning tarixida ko'plab siyosiy o'zgarishlar bo'lib, ularning har biri Toshkentning hududiy va siyosiy ahamiyatini oshirgan. Toshkentda ko'plab davlatlar hukmronlik qilgan va har bir hukmdor o'z siyosatida Toshkentni markazlashtirishga harakat qilgan.

Toshkentning ijtimoiy tuzilmasi ham o'ziga xos bo'lgan. O'rta asrlar davrida shaharda ko'plab ijtimoiy qatlamlar mavjud bo'lib, ular orasida savdogarlar, zodagonlar, hunarmandlar va fermerlar bo'lgan. Bu ijtimoiy qatlamlar shaharning iqtisodiy va madaniy hayotini shakllantirgan.

Toshkentning qadimiy tarixidagi madaniyatlararo aloqalar ham alohida o'rganishga loyiq. Toshkent shahri, O'rta Osiyodagi boshqa yirik shaharlar bilan birga, Xitoy, Hindiston, Fors va boshqa o'lkalarga savdo va ilm-fan almashishida katta ahamiyatga ega bo'lgan. Bu aloqalar Toshkentning qadimgi madaniyati va san'ati rivojlanishiga xizmat qilgan.

Qadimgi Toshkent vohasi, uning rivojlanish tarixi, iqtisodiy va madaniy hayoti, shuningdek, savdo yo'llaridagi o'rni O'rta Osiyo tarixida muhim o'rin tutadi. Toshkentning strategik joylashuvi, uning iqtisodiy va siyosiy rivojlanishiga ta'sir qilgan omillar va madaniyatlararo aloqalar shaharning qadimiy tarixini yanada boyitdi. Toshkent nafaqat o'zining zamonaviy tarixida, balki qadimgi davrda ham O'rta Osiyo madaniyatining markazi bo'lib, ko'plab xalqlarni o'ziga jalb etgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. G'iyosov, M. A. (2022). Toshkent va uning qadimiy tarixi. Toshkent: O'zbekiston fanlar akademiyasi nashriyoti.
2. Karimov, I. A. (2022). O'rta Osiyo va Toshkentning tarixiy merosi. Toshkent: Yangi O'zbekiston nashriyoti.
3. Shavkatov, B. S. (2023). Toshkent va uning iqtisodiy aloqalari. Samarqand: Akademnashr.
4. Tursunov, M. S. (2022). Qadimiy Toshkent va uning madaniyati. Toshkent: Markaziy Osiyo ilmiy izlanishlari.
5. Abdullayev, K. B. (2023). Toshkentning arxeologik yodgorliklari. Toshkent: Tarixiy tadqiqotlar.

O‘ZBEKISTON–FRANSIYA DIPLOMATIK MUNOSABATLARINING SHAKLLANISHI VA TARAQQIYOT YO‘LI (1991–2024)

Egamurodov Azizbek Otajonovich
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Tarix yo‘nalishi 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqola O‘zbekiston va Fransiya o‘rtasidagi diplomatik aloqalarning boshlanish tarixi va ahamiyati hamda 2022-yil 21-22-noyabr kunlari O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyevning Fransiya rasmiy tashrifi va uning natijalari haqida yozilgan.*

Kalit so‘zlar: *rasmiy tashrif, FAR, “yashil” iqtisodiyot, “Yo‘l xaritasi”, faxriylar uyi, FERRANDI Paris instituti, Yelisey saroyi, Luvr muzeyi, “Samarqandga yo‘l. Ipak va oltin mo‘jizalari” va “O‘zbekiston vohalari xazinalari. Karvon yo‘llari chorrahalarida” nomli ko‘rgazmalar, Hôtel national des Invalides saroyi.*

O‘zbekiston-Fransiya o‘rtasidagi diplomatik aloqalar 1992-yil fevralda o‘rnatilgan. Fransiyaning O‘zbekistondagi elchixonasi 1992-yilda ochiladi, 1995- yil esa O‘zbekistonning Fransiya elchixonasi o‘z faoliyatini boshladi va o‘zaro ikki davlat o‘rtasidagi aloqalar, delegatsiyalarning tashriflari yo‘lga qo‘yildi. Ikki tomonlama aloqalarning mustahkamlanishiga O‘zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti Islom Abdug‘aniyevich Karimovning 1993-yil 27-oktabrida Fransiya bo‘lgan davlat tashrifi davomida imzolangan bir qator shartnomalar sabab bo‘ldi. Ular orasida “O‘zbekiston Respublikasi va Fransiya Respublikasi o‘rtasidagi do‘stlik va hamkorlik to‘g‘risidagi” shartnoma, hukumatlar o‘rtasida investitsiyani himoyalash va o‘zaro rag‘batlantirish haqidagi bitim, hukumatlarning madaniy va ilmiy-texnikaviy hamkorlik to‘g‘risidagi bitimi muhim o‘rin tutadi. 1994-yil aprelda Fransiya sobiq prezidenti Fransua Mitteranning yurtimizga qilgan davlat tashrifi oliy darajadagi siyosiy munosabatlarni boshlab berdi. Shu bilan birga, ilmiy-texnikaviy aloqalar ham shu davrda rivojlana boshladi, ya’ni ikki mamlakat oliy o‘quv yurtlari o‘rtasida talaba va professional o‘qituvchilar almashish, amaliyot, o‘qituvchilar malakasini oshirish kurslari yo‘lga qo‘yildi. Buning natijasida har yili yuzlab yurtdoshlarimiz Fransiyaning turli oliy o‘quv yurtlari (Parij, Lion, Marsel universitetlari) da o‘z bilimlarini oshirib kelmoqda. O‘z navbatida fransiyaliklar ham O‘zbekistonning yetakchi universitetlari ya’ni, Toshkent iqtisodiyot universiteti, O‘zbekiston jahon tillari universiteti, Buxoro

AN'ANALARI	
D.Normurodov BO'STONLIQ TUMANI "SIJAK" MFY OLIB BORILGAN YANGI ARXEOLGIK TADQIQOTLAR XUSUSIDA	93
D.Muhammadiyeva TOSHKENT VILOYATI HAQIDA	96
S.Ergasheva XO'JA AHROR VALIY BUYUK SIYMO	100
R.Do'smurodov CHIRCHIQ SHAHRI TARIXI, BUGUNI VA ISTIQBOLLARI	103
Sh.Ashurova SOHIBQIRON AMIR TEMURNING HARBIY FAOLIYATIDAGI TUTGAN O'RNI	107
D.Egamov QADIMGI TOSHKENT VOHASI	111
N.Iskandarova O'ZBEKISTONDA QADIMGI TOSHKENT	113
A.Egamurodov O'ZBEKISTON-FRANSIYA DIPLOMATIK MUNOSABATLARINING SHAKLLANISHI VA TARAQQIYOT YO'LI (1991-2024)	116
X.Eralov TOSHKENT VOHASINING QADIMGI SHAHARLARI (CHOCH VA BINKAT)	120
Ch.Ergasheva O'ZBEKISTON VA VENGRIYA O'RTASIDAGI IKKI TOMONLAMA HAMKORLIK: ZAMONAVIY BOSQICH VA ISTIQBOLLAR	126
Sh.Erimbetova QADIMGI O'RTA ASRLARDA TOSHKENT VOHASI	129
A.Erkinov QADIMGI VA O'RTA ASRLARDA TOSHKENT VOHASI	132
S.Erlapasov XII-XV ASRLARDA RUSDA SIYOSIY IQTISODIY-IJTIMOIOY RIVOJLANISHI	135
S.Eshboboyev EFTALIYLAR DAVRIDA CHOCH	137
Y.Usmonova DAVAN DAVLATI: FARG'ONANING QADIMGI SIYOSIY TUZUMI VA XITOY BILAN MUNOSABATLARI	140
F.Eshimova SHARQIY TURK XOQONLIGI	143
R.Yolg'oshev SHOSHTIPA – TOSHKENTNING ENG QADIMGI MANZILGOHI	146
D.Eshmuhamedova CHIRCHIQ SHAHRINING VUJUDGA KELISH TARIXI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLI	149
M.Eshquvvatova MUSTAQILLIK YILLARIDA TOSHKENT: IJTIMOIIY-IQTISODIY VA MADANIY TARAQQIYOT TARIXI	154
S.Esonova MUSTAQILLIK YILLARIDA TOSHKENT: IJTIMOIIY-IQTISODIY VA MADANIY TARAQQIYOT TARIXI	157
L.Ochilodiyev AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRI MANBASHUNOSLIGI VA TARIXNAVISLIGI	160
M.Rixsiboyeva BUYUK TEMURNING TOLERANTLIK SIYOSATI, YHUD ISLOM DINIGA BO'LGAN MUNOSABATI	165
D.Gulyamov SOHIBQIRONGA YO'LBOSHCHI BO'LGAN PIRLAR	168
Z.Xurramova SOHIBQIRON AMIR TEMURNING O'ZBEKISTON TARIXIDA TUTGAN O'RNI	176

TOSHKENT VOHASI TARIXIGA DOIR ZAMONAVIY TADQIQOTLAR

mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiya

Mas'ul muharrir:

G.Muxamadiyev – kimyo fanlari doktori, professor

Tahrir hay'ati:

R.A.Ikramov - yuridik fanlar doktori, professor

Y.X.Gaffarov - tarix fanari nomzodi, professor

D.B.Axmadjanov - pedagogika fanari bo'yicha falafa doktori, dotsent

O.M.Normatov - tarix fanari bo'yicha falafa doktori, dotsent

Sh.B.Jumayeva - tarix fanari bo'yicha falafa doktori, dotsent

O.H.Jaynarov - tarix fanari bo'yicha falafa doktori, dotsent

I.S.Joldasov - pedagogika fanari bo'yicha falafa doktori, dotsent

S.Toshev – katta o'qituvchi

Mazkur to'plamga kiritilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma'lumotlar va me'yoriy hujjatlar to'g'riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

© Chirchiq davlat universiteti, 2025.

© «Zebo print» nashriyoti, 2025.